

PŘEDMLUVA
(Jonas Basanavičius)

Homines historiarum ignari semper sunt pueri.
Lidé neznající dějiny navždy zůstávají dětmi.

Už tomu je 35 let, co vznikly první litevské noviny¹. Pokud tento krátký časový úsek srovnáme s dlouhou řadou let, kdy náš národ nemohl pod tíhou všelijakých strádání a těžkostí ani pomyslet na oživení své skomírající duše nebo na svou duševní potravu, tak se nám bude zdát, že těch 35 let uběhlo teprve včera. Během těch dlouhých staletí byl náš rod tak ponížěn a utlačován, až se vskutku musíme divit, že zůstal naživu a to pouze díky boží milosti. V dávných dobách obýval téměř dvojnásobně větší území a nyní se tak ze všech stran zmenšil, že představuje pouhý stín naší staré Litvy. Toto oslabení našeho národa pramení zejména z toho, že spousta Litevců žijících v pohraničí za dlouhá staletí převzali cizí jazyky. Samotní lidé v těch krajích nevymřeli společně s liutevštinou – lidé zůstali, ale skrze přijetí cizího jazyka se stali buď Němci, nebo Slované. Tak například všichni učení cestovatelé, kteří navštívili Prusko, tvrdí, že typické rysy původních pruských obyvatelů jsou jiné než u Němců, ačkoliv dnes většina obyvatelů Pruska mluví německy. My však dobře víme, že velké množství Němců pocházejí v dnešním Prusku z Litevců, kteří se zřekli svého krásného jazyka a nyní patří cizímu národu. Stejně tak se věci v Litvě mají i na dalších hranicích: Litva pomalu mizí, neboť mizí její jazyk. Zabrало by to příliš mnoho času, kdybychom chtěli tady vyličit všechny příčiny, proč se Litva tak zmenšila a byla zničena. Zde musíme říct pouze tolik, že úhlavní příčinou tohoto zla je to, že ti, kterým náleží pečovat o vzdělání Litevců v litevštině, tuto povinnost zanedbávají. Dnes všichni učení muži, kteří znají těžkosti našeho života, jednohlasně říkají, že naši sousedé, pod jejichž vládou se nyní náš národ nachází, dělají vše, aby se z nás – když ne teď, tak za několik – stali Němci nebo Slované (Poláci nebo Bělorusové). Kdybychom se zeptali, co je na tom dobrého být Němcem nebo Slovanem a zřít si svého milovaného litevského jazyka a své minulosti, nemohli by naši sousedé nám dát žádnou rozumnou a spravedlivou odpověď. My jsme přeci stejní lidé jako naši sousedé a stejně jako oni chceme používat všeobecná lidská práva. A mezi těmito právy nejdůležitější je právo na to, aby lidé na Litvě získávali vzdělání v litevských školách. Dnes všichni dobře víme, že právě školy s výukou v cizím jazyce nejvíce přispívají k tomu, aby se Litevci stali cizinci, a odlučují tak děti od jejich rodičů. Nikdo neví s jistotou, jak dlouho tento stav bude trvat, ale vývoj událostí v našich časech napovídá, že se přání Litevců ještě v nejbližší době nesplní.

Než se dočkáme lepších časů pro Litvu, musíme se sami postarat o to, co je důležité v současnosti: co nedělají školy, to musíme splnit my. Tělesná potrava nám neschází, proto se především musíme starat o duševní světlo. Dodání tohoto světla je velice důležitý úkol.

[Vypouštím několik odstavců, kde Basanavičius popisuje předchůdce svého časopisu – různá litevská periodika v Malé Litvě. – V. Š.]

Uznáváme velké zásluhy oněch časopisů, ale zde se nebudeme zabývat jejich politickými myšlenkami. Každý z nás má jiný názor na to, co bude prospěšné pro Litvu a co by ji mohlo uškodit, a za své činy každý zodpovídá před svým svědomím. Teď, když vstupujeme do řad našich přátel – oněch časopisů – musíme především sdělit náš vlastní cíl.

Také ponecháme pro zmíněné časopisy starost o duševní osvětu v Litvě a nebudeme probírat ani zahraniční politiku. Náš časopis, který vychází jednou měsíčně, se bude věnovat oblasti, která leží zatím nedotčena...

Řečeno stručně, náš časopis bude výlučně světský a bude podávat zprávy pouze ze všeobecné vědy, na kolik tomu budou stačit naše síly a schopnosti. Když budeme tyto zprávy přinášet našim

¹ Má se na mysli časopis *Lietuvininikų prietelis* (Přátel Litevců), který vycházel v letech 1849-1880 v Malé Litvě (v Klaipėdė).

Auszra

číslo 1 (1883, Tilsit)

<http://www.epaveldas.lt/vbspi/biRecord.do?biExemplarId=343771&biRecordId=114811>

čtenářům, zaměříme se především na rozšíření znalostí o dějinách našeho národa, ale také na dnešní starosti nás, Litevců.

Každý člověk si vzpomíná na celý průběh svého života a dívá se zpět, aby pochopil, kým byl a kým se stal, a také rozumí, díky kterým svým vlastnostem je tím, kým je. Podobně by také celý náš národ si měl pamatovat a poznat svou minulost, kdy žil na této litevské zemi, a pamatovat na všechny šťastné a nešťastné události, které tak či jinak učinily náš rod takovým, jak jej známe dnes, a vydaly jej všem těm útrapám, ve kterých nyní žijeme.

Už to je spousta staletí, když přestala na jasné litevské obloze svítit hvězda, která svítla našim rodičům a prarodičům. Černá, neproniknutelná mlha zahalila naši zem, která v minulosti byla tak veselá. Různé útrapy a těžké a dlouhé otroctví vymazalo z naší paměti vzpomínky na veselejší a bezstarostný život. Zapomněli jsme, kým jsme byli v minulosti. Jen v několika málo písních nebo pohádkách nacházíme občas vzpomínku na naše dějiny... Zůstal ještě náš slavný jazyk, o kterém můžeme směle říct to, co řekl jeden učený muž: „Die Sprache ist unsere Geschichte“. Ale jinak vše zmizelo, a také tento náš jediný poklad – náš jazyk – už mizí.

Proto bude našim nejpřednějším a největším úkolem šířit poznání dějin mezi našimi bratry v Litvě, šířit poznání života našich dávných předků, na jejichž činy a lásku k rodné zemi jsme zapomněli a nevíme již, kterých to rodičů jsme synové a vnuci. Pokud každý dobrý syn má v úctě své rodiče a prarodiče, tak také my, dnešní Litevci, musíme brát příklad z dobrých synů staré Litvy. Proto především musíme poznat jejich život v minulosti, jejich povahu, umění a náboženství, jejich činy a jejich starosti. Neboť když poznáme jejich život, lépe poznáme také je samotné, a když poznáme je, pak poznáme také sami sebe.

Dále musíme v souvislosti s „Auszrovou“ práci poznamenat, že nebudeme zanedbávat ani sbírání a popisování všelijakých litevských historických památek a pozůstalostí, přes které lze poznat život, povahu, umění a staré náboženství našich prarodičů. Proto všichni sběratelé písní, pohádek a jiných památek najdou v našem časopise místo dle důležitosti a hodnoty své práce.

Budeme vyprávět o dějinách, ale neopomeneme pohovořit s našimi čtenáři také o záležitostech našeho národa v dnešní době. V časopise „Auszra“ vždy najdou své místo dobré rady a vědomosti z přírodních věd, agronomie, medicíny atd.

Máme četné kontakty mezi milovníky litevštiny a nejvzdělanějšími muži v dnešní Litvě a proto chceme je pozvat k spolupráci v časopise „Auszra“ a doufáme, že tuto nabídku laskavě přijmou.

Z celého srdce si přejeme splnit tato naše slova a nechceme pro sebe žádný jiný užitek ani zisk, kromě jediné věci: aby naše slova padla na úrodnou půdu a přinesla stokrát větší duševní užitek Litvě... S boží pomocí budeme ze všech sil pracovat v přesvědčení, že také naše práce může být užitečná.

Jako když při rozbřesku mizí na zemi noční temnota, ach – aby takto se rozzářila také litevská duše!

To je naše největší přání.

V Praze

B.[asanavičius]